

Rascha Wisse, ingenieur tropische landbouw en ecological agriculture, heeft een groot ideaal: onafhankelijkheid. Zij eet veel uit haar drie tuinen waar zij voornamelijk ruimte geeft aan wilde planten. Ilse Beurskens bezocht een van haar tuinen en sprak met deze bevlogen vrouw.

Tekst en foto's: Ilse Beurskens-van den Bosch, natuurvoedingskundige

Het is nog vroeg, maar de warmte is al voelbaar. En het is nat, zomers nat door een flinke onweersbui afgelopen nacht. Op deze zwoele dag in mei loop ik samen met Rascha Wisse haar volkstuin in Alkmaar op. Op de kleine tuin staat een heel oerwoud. Door de natte warmte geuren het groen en de vele bloemen alsof we in India zijn.

Rascha loopt voorop en duwt de planten opzij om het smalle weggetje vrij te maken. "De zon staat in ram, dan schiet alles omhoog", legt ze uit. Via de winterkers die in het zaad staat, de kliswortel met zijn grote blad en de bloeiende valeriana komen we bij het frambozenbos van een wilde soort. Een reusachtige

struik met lievrouwbedstro als onderbegroeiing. Rascha: "Vijf jaar geleden ben ik begonnen met tien stekken. Nu is het dichtgegroeid tot één geheel. De buitenste takken zijn lager dan de middelste zodat alle bloesem en vruchten voldoende licht krijgen. Het is zo mooi georganiseerd. Aan de takken van vorig jaar zitten frambozen die in juli rijp zijn. Op deze nieuwe takken – Rascha streelt met haar hand langs een takje met vers lichtgroen blad – komen straks de herfstframbozen. De takken die vrucht hebben gedragen, sterven af en vallen op de grond. Je hoeft er niets aan te doen, zelfs niet te snoeien."

Rascha Wisse: 'Elke wilde plant die ik leer eten, maakt mij meer onafhankelijk'

Onafhankelijk van kunstmest

Rascha was een tijdje bedrijfsleider bij de Estafette winkel in Bergen. Dat kostte haar te veel tijd. Ze besloot deze functie op te zeggen en werkt nu vijftien uur als verkoper in dezelfde winkel. Haar overige tijd besteedt ze aan haar drie tuinen. Rascha laat zich inspireren door de Landbouwcursus van Rudolf Steiner, de permacultuur en *natural farming* (gebaseerd op de boeken van de Japanner Masanobu Fukuoka). Daarbij heeft ze een enorme innerlijke drive om wilde planten te leren kennen en te zorgen dat de vele eetbare soorten behouden blijven. "Ik ontmoet een heel sterke levenskracht. Er is raapzaad komen aanwaaien. Die plant zat helemaal onder de rupsen. Zo goed als

kaal was hij en ik dacht die gaat dood. Maar toen de rupsen vlinders waren geworden, groeide de plant gewoon weer door en kreeg bloemen waar de bijen op afkwamen. Ik eet graag planten die in harmonie kunnen leven met insecten. Die in harmonie kunnen leven met andere planten" – Rascha maakt een wijds gebaar naar haar tuin – "als een stilleven. Cultuurgewassen nemen veel ruimte in en verdragen slecht andere gewassen om zich heen. Waarom zou ik sla kweken en de grootste moeite hebben om te zorgen dat de humus in de bodem blijft en dat de slakken ervan afblijven, terwijl ik ook melkdistel kan eten? Daar hoeft ik niets voor te doen. Dat is de vraag die ik me steeds stel. BD-landbouw vind ik een prachtige

ontwikkelingsweg, waarin het uiteindelijk zal lukken om de humuslaag en het aandeel organische stof in de bodem op peil te houden, zonder kunstmest. Maar dat is niet makkelijk. In onderzoek dat ik gedaan heb, bleek ploegen erg nadelig voor de bodem. Mede daardoor waarschijnlijk, voel ik een diepe wens er een andere ontwikkelingsweg naast te zetten: het eten van wilde planten. Ik wil wilde planten leren eten. Elke wilde plant die ik leer eten, maakt mij meer onafhankelijk, onafhankelijk van machines en kunstmest."

Emancipatie van de goden

Rascha glimlacht: "Onze huidige wetenschap heeft ontdekt dat de eerste cultuurgewassen, zo'n 4500 jaar oud, in een zeer korte tijd ontwikkeld zijn. Dit kan de wetenschap niet verklaren. Volgens de overlevering zijn ze ons door de goden gegeven. Daar gaat de antroposofie vanuit en ik ook: onze cultuurgewassen en de landbouw zijn ons door de goden geschonken. Ook hierbij voel ik een wens tot onafhankelijkheid. De godin Demeter heeft ons aan het werk gezet. Aan de landbouw. Hiervan wil ik mij emanciperen. Ik wil zelf aan het werk met wilde planten. Ik kan goed meegaan met het uitgangspunt van de antroposofie dat mensen een verbindende taak hebben tussen hemel en aarde, een speciale taak om de aarde, de planten en de dieren te verzorgen, naar een hoger levensniveau te brengen. Aan sommige planten en dieren meen ik te merken dat ze bij ons willen zijn. Eens was ik in een diep gesprek over spiritualiteit toen een haan bij

'Met elke nieuwe plant ontmoet ik een nieuw wezen. Het jaar rond eet ik zo'n 135 soorten bladgroen'

ons op tafel kwam zitten en in slaap viel." Rascha tuiniert op een heel persoonlijke manier. Ze verbindt zich met de planten in haar tuin. "Wanneer je planten aandacht geeft, gaan ze anders groeien. Ze zien er anders uit dan wanneer ik dezelfde soort in het bos tegenkom. Ze geven meer." Rascha combineert technieken uit onder andere de BD-landbouw en de Permacultuur. Ze maakt warme compost, ter plekke koude compost en ze laat de tuin zelf compost maken. De zaaikalender gebruikt ze voor de grondbewerking. Oogsten doet ze voornamelijk op een vruchttdag, dan kan ze de oogst beter bewaren. Het kiezen van de juiste zaaitijd doet ze op gevoel.

De zadenbieb

Rascha verzamelt zaad van wilde planten en oude cultuurgewassen. "Wanneer ik zaad verzamel, gaat mijn hart sneller kloppen. Dat is een bezigheid waar ik echt blij van word. Er zijn verschillende initiatieven om zaden te bewaren of uit te wisselen. Bij een aantal ben ik betrokken, zoals de wilde plantenbieb. Dit is een startend regionaal initiatief. Zo kunnen meer mensen experimenteren met wilde eetbare gewassen en blijven bedreigde soorten bewaard. Bij deze zadenbieb kunnen mensen zaden halen, deze laten groeien, ervan eten, laten bloeien en de zaadoogst weer terug brengen naar de bieb. Dit is een levende zadenbank, toegankelijk voor iedereen."

Naast het uitsterven is er nog een reden waarom zaden niet meer vrij beschikbaar zijn. Steeds vaker vragen grote zaadbedrijven patenten aan, zodat ze eigenaar worden van alle zaden van een gewassoort met een bepaalde eigenschap. Anderen kunnen deze zaden niet meer gebruiken om verder te ontwikkelen. Rasha heeft zich aangemeld als filiaal van De Grootste Zaadbank van Nederland (zie kader). Rascha: "Zulke acties zijn goed voor de bewustwording van mensen: wat gebeurt er allemaal met ons zaad?!"

Tijd voor bladgroen

"Mij lijkt het tijd om ons te voeden met veel bladgroen", vertelt Rascha gepassioneerd. "Ik ervaar dat bladgroen mijn hartchakra opent. Blad van planten die we kunnen delen met insecten. Het voedt de liefde in ons. Wilde planten zijn erg krachtig. Met elke nieuwe plant ontmoet ik een nieuw wezen. Het jaar rond eet ik zo'n 135 soorten bladgroen. Het is niet makkelijk. Je moet goed kauwen en het is niet allemaal even lekker. Omdat ik er veel van wil binnen krijgen, doe ik elke morgen een berg bladgroen van allerlei verschillende wilde planten in een blender. Samen met water, een appel, een peer en een scheutje olijfolie is dat mijn ontbijt. Wanneer ik op de tuin ben, eet ik de blaadjes zo van de plant en voor de avondmaaltijd eet ik het bladgroen verwerkt in een warme maaltijd."

Wat eet je daarnaast?

"Ik eet veel zuivel: loeigoeie kwark van BD-bedrijf de Buitenplaats en Remeker kaas."

Zoals je net zelf zei: onze gedomesticeerde landbouwdieren zijn ook door de goden geschonken. Heb je geen behoefte om je daarvan te emanciperen?

"Nee, blijkbaar niet. In mijn leven draait het om wilde planten. De eetbaarheid daarvan wil ik onderzoeken, voor mezelf maar ook

voor de mensheid in de toekomst. Alles wat ik eet, stem ik af op mijn lichaam. Ik neem een plaatje in mijn hoofd van wat ik wil eten en vraag mijn lichaam of dit kracht geeft of kracht neemt. Mijn lichaam antwoordt dan met sterke of slappe knieën. Aan sommige planten in mijn tuin ben ik nog niet toe. Veel groenten uit de winkel, ook biologische of biologisch-dynamische, voeden mij niet. Vlees meestal ook niet. Maar goede zuivel en eieren wel."

Gecultiveerd en wild

Rascha schenkt mij een glaasje bladgroen in. Het voelt krachtig. Dat merk ik aan de enorme aanwezigheid van het drankje in mijn slokdarm. Door de appel en de peer is het best aangenaam. Maar het groen smaakt me niet. Letterlijk. Het lijkt me niet uit te nodigen om te proeven, alsof het niet over smaak gaat.

Daarentegen kauw ik met veel plezier op de uitspraak: 'Het wordt tijd voor gewassen die we kunnen delen met insecten en die burens naast zich kunnen verdragen'. Dit intrigeert mij. Ik denk aan de visie van graanveredelaar Peer Schilperoord (zie DP2014-4). Hij veredelt gewassen op openheid, omdat het tijd is dat mensen weer openstaan voor hun omgeving.

Rascha: "In India, toen er nog onkruid onder het graan stond, werd dit met het graan gegeten." Deze combinatie van gecultiveerde en wilde gewassen op de akker en in de keuken, spreekt me erg aan. In mijn eigen tuin wiede ik selectief. Over de kaalheid tussen de gewassen, voel ik mij schuldig. Daar droogt de aarde uit,

daar had een bloem kunnen bloeien voor de bijen of voor mij. Wanneer ik alles weg schoffel, kan ik dat gedachteloos doen. Wanneer ik selectief wiede, heb ik daarbij mijn aandacht nodig: komkommerkruid niet te veel en niet te dichtbij; muur laat ik de grond bedekken; paardenbloemen krijgen ruimte voor de bijen, voor de grond en voor

in de thee; madeliefjes voor in de sla en de klaprozen tussen de aardappels zorgen voor gezelligheid. Het zevenblad haal ik weg: dat gaat in de soep. Ik breng harmonie tussen eigen ruimte en gezamenlijkheid. En dat kan ik zelf ook wel gebruiken. ☺

www.groenezon.nl.

Reproductiestroom en voedingsstroom

Na het gesprek met Rascha dringt zich een vraag aan me op: wat maakt dat een gecultiveerd gewas, geteeld op een biologisch-dynamische manier, meer etherkrachten, dus levenskrachten, bezit en toch zwakker is, minder vitaal? Hoe zit dat nu precies? Ik bel René Groenen, BD-tuinder en zaadveredelaar. Hij vertelt over de reproductiestroom en de voedingsstroom in een voedingsgewas: "Een wilde plant heeft maar één doel: voortplanting. En daarom is ze oersterk in overleven. De gecultiveerde plant heeft daarnaast ook een voedingsstroom. In de afrijpingsfase houdt de plant

groeikracht terug voor 'vruchtvorming'. Dit gebeurt zowel in wortel-, blad- als vruchtgebied. De plant is hierdoor rijker aan gedifferentieerde levenskrachten. Deze voedingsstroom gaat ten koste van de reproductiestroom, waardoor de plant in dit opzicht zwakker is."

**DE GROOTSTE
ZAADBANK
VAN NEDERLAND**

Met 'De Grootste Zaadbank van Nederland' vraagt Bionext aandacht voor het gevaar van patenten op natuurlijke eigenschappen van planten. Biologische

winkels verkopen zaden van vijf door patenten bedreigde gewassen. Door ze in je tuin te zaaien of ze te laten 'onderduiken' in je vriezer, word je filiaal van 'De Grootste Zaadbank van Nederland'.

Al 3000 filiaalhouders zijn in het bezit van 55.000 zadenzakjes. Op 30 juni heeft Bionext de 3000 filialen en 800.000 handtekeningen uit internationale petitie aan het Europees Octrooibureau overhandigd.